
„České Nobelovky“ dostal známý onkolog i studentka

„České Nobelovky“ dostal známý onkolog i studentka

20.11.2012 Mladá fronta DNES Strana 3 Z domova, autor: Josef Tuček, Jan Gazdík

Letos ceny Česká hlava obdrželi hlavně lékaři.

Ale uspěly i práce o kosmickém záření a nanokrystalech.

Tenisty Radka Štěpánka s Tomášem Berdychem, kteří o víkend vyhráli Davis Cup, oslavuje většina Čechů. Podobné ovace by si však zasloužili i odborníci, kteří včera dostali prestižní ceny za mimořádné vědecké výsledky. Jejich práce totiž zachraňuje tisíce lidských životů a současně jsou důkazem toho, že čeští vědci se dokážou prosadit. Proto také název tuzemské „Nobelovky“ – ceny Česká hlava.

Průkopník v chemoterapii

„Nesouhlasím s lékaři, kteří pacientovi sdělí, že jeho stav je beznadějný,“ říká profesor Pavel Klener, onkolog a novopečený nositel Národní ceny vlády Česká hlava.

V medicíně podle něj nikdy není nic předem dáno. Uvádí případy, kdy nemocný se špatnou prognózou žil déle, než se čekalo. Hodně v tom prý hraje roli pacientova psychika.

Když v šedesátých letech minulého století v medicíně začínal, pacientům se neříkala pravda. „Už tehdy jsem se však snažil, aby věděli, jaké mají vyhlídky. Přitom jim ale nikdy nesmíme brát naději, protože právě ona může hodně pomoci. Některé nádory se nedaří vyléčit, ale lze je léčit, když pacient spolupracuje s lékařem, tak je možné mu prodloužit život o řadu let,“ vysvětluje onkolog. Klener je průkopníkem chemoterapie. Od doby jeho začátku v oboru došlo k obrovskému posunu. U Hodgkinova lymfomu a mnoha dalších nádorů se dnes daří vyléčit devět z deseti nemocných. Jiné nádory, jako je rakovina slinivky, zůstávají stále podstatně nebezpečnější.

Pavel Klener vedl několik ústavů pro onkologickou léčbu. Na Univerzitě Karlově zastával post prorektora pro vědecký výzkum. Po listopadu 1989 byl i ministrem zdravotnictví. Nyní se věnuje nové, už dvacáté odborné monografii. Je, jak jinak, věnována nejnovějším postupům v léčbě nádorů.

Stačí pružná trubička

Začne to tím, že člověku přestanou fungovat játra – někdy kvůli nadměrnému pití (což je v Česku častější jev než v jiných zemích), jindy kvůli virové nákaze.

Krev nemůže dobře protékat, hledá jiné cesty, tlačí se až k oblasti jícnu. Tam vytváří žilní výdutě, které mohou prasknout a při krvácení může člověk zemřít. Před několika lety přišel docent Jan Daniš na myšlenku, že by krvácení v jícnu mohl rychle a efektivně zastavit stent – tedy pružná trubička, která se zavede do jícnu, kde se roztáhne a upevní jeho stěny. Nemocný není ohrožen na životě a lékaři mají čas připravit komplexnější léčení.

Docent Daniš se obrátil na královéhradeckou firmu ELLA-CS, která vyrábí zdravotnické prostředky. Tam vymysleli stent, který se dá snadno a přesně zavést na správné místo, aniž by se musel zákrok provádět pod rentgenem, a také je možné jej zase vyndat.

Jeho používání přešlo do učebnic medicíny v mnoha zemích světa. A firma Karla Volenece za to získala jedno z ocenění Česká hlava.

Kosmické záření

I když letos mezi oceněnými převládali lékaři, dočkaly se i jiné obory. Lenka Tománková v jaderném inženýrství a Anna Fučíková v nanokrystalech. Tománková zkoumá vysokoenergetické kosmické záření, což je důležité pro kalibraci astronomických teleskopů. A kdo by řekl, že nanočástice mohou sloužit jako „nosič“ účinných léků proti rakovině? „Stále objevují něco nového – koho by to nebavilo!“ svěřuje se studentka Anna Fučíková.

FAKTA

Ocenění Česká hlava

* Pavel Klener, průkopník chemoterapie zhoubných nádorů

* Jan Pirk, kardiochirurg v IKEM využívající mechanické náhrady lidského srdce

* Ervín Adam, průkopník očkování proti dětské obrně a výzkumník virového původu nádorů

* ELLA-CS, společnost z Hradce Králové, která vyrábí zdravotnické prostředky

- * Anna Fučíková, studentka Univerzity Karlovy, za výzkum nanokrystalů
- * Lenka Tománková, studentka ČVUT, za výzkum kosmického záření